

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Viljamaa, M. & Vihuri, R. (2021) Metsä uudistuu itsestään jatkuvassa kasvatuksessa : mitä sanoo metsälaki? TAMK-blogi, 15.3.2021.

URL: <https://blogs.tuni.fi/tamkblogi/hanketoiminta/metsa-uudistuu-itsestaan-jatkuvassa-kasvatuksessa-mita-sanoo-metsalaki/>

Metsä uudistuu itsestään jatkuvassa kasvatuksessa – mitä sanoo metsälaki?

15.3.2021 — Arja Hautala

JATKAS – Jatkuva kasvatusta Pirkanmaan metsiin -hankkeen koulutustilaisuuksissa on keskusteltu myös metsälain asettamista vaatimuksista metsän uudistumiselle jatkuvan kasvatuksen menetelmässä. Oikein valituilla kohteilla metsä uudistuu luontaisesti itsestään ja riittävästi, mutta joissakin tilanteissa metsä voidaan joutua myös uudistamaan. Päätimme JATKAS-hankkeessa selvittää asiaa hiukan tarkemmin ja haastattelimme Laura Rantasta, joka toimii metsäneuvojana Metsäkeskuksen Tampereen toimipisteessä. Hän tekee viranomaistarkastuksia metsänuudistamiskohteille ja hänellä on kokemuksia myös jatkuvan kasvatuksen metsäkohteilta.

Metsänkäyttöilmoituksen merkitys keskeinen

Metsälaki edellyttää, että hakkuutoimenpiteistä ilmoitetaan viranomaiselle metsänkäyttöilmoituksella. Laura Rantanen toteaa, että metsänkäyttöilmoitusmenettelyssä on kuitenkin selkeyttämisen varaa ja kaikki metsänkäyttöilmoitukset eivät ole yksiselitteisiä. Ilmoitusmenettelyssä on mahdollista, että toimenpide ei tilastoidu tarkoitetulla tavalla. On tärkeää, että on selkeästi ilmoitettu, onko kysymyksessä tasaikäisrakenteinen kasvatushakkuu vai jatkuvan kasvatuksen hakkuu. Jotta jatkuvan kasvatuksen hakkuut tulisivat ilmoitettua oikein, pitäisi metsänkäyttöilmoitukseen merkitä, että kysymyksessä on kasvatushakkuu, jonka jälkeen toimenpiteeksi valitaan poimintahakkuu tai pienaukkohakkuu (paperilomakkeella viimeinen sarake). Näiden lisäksi voidaan tietoa hakkuutavasta täydentää vapaamuotoisella lisätiedolla.

Jatkuvan kasvatuksen hakkuissa metsänkäyttöilmoitukseen ei tule valita kohtaa 5 b §:n erityishakkuu, vaan tätä käytetään esimerkiksi maiseman tai monimuotoisuuden kannalta erityisissä kohteissa. Jatkuvan kasvatuksen hakkuuta ilmoitetaan välillä tämän erityishakkuun nimellä, vaikka tarkoitus on ollut ilmoittaa jatkuvan kasvatuksen poiminta- tai pienaukkohakkuu talousmetsässä. Jos kohteelle aiotaan tehdä yläharvennus, sille ei löydy lomakkeelta omaa paikkaa, vaan asia tulee ilmoittaa lisätiedoissa. Tällöin toimenpide todennäköisesti rekisteröityy tasaikäisrakenteisena hakkuuna. On aina hyvä, että toimenpidettä tarkennetaan lisätiedoissa, erityisesti jos kyseessä on jatkuvan kasvatuksen hakkuu.

Usein jatkuvan kasvatuksen toimenpide ilmenee vasta ilmoituksessa annetuista lisätiedoista, ja tällöin jatkuvan kasvatuksen hakkuutapa kirjataan manuaalisesti, jotta hakkuutapa

kirjautuu jatkuvan kasvatuksen kohteeksi. Toisaalta ilmoittajalla saattaa olla vaikeuksia määrittää, onko suunniteltu hakkuu varsinaisesti jatkuvaa kasvatusta, ja se näkyy myös ilmoittelussa. Suurin osa metsänkäyttöilmoituksista tehdään ammattilaisten toimesta sähköisen ilmoituspalvelun kautta, jolloin tiedot siirtyvät tietokantaan automaattisesti. Paperi- tai pdf-lomakkeella lähetetyt tiedot joudutaan tulkitsemaan ja siirtämään tietokantaan käsin.

Uudistamisvelvoite jatkuvassa kasvatuksessa

Kysyimme Lauralta, missä tilanteissa uudistamisvelvoite voi tulla vastaan jatkuvassa kasvatuksessa. Jatkuvan kasvatuksen hakkuut ovat aina kasvatushakkuuta. Metsälaissa on määritelty kasvatushakkuille minimi- eli lakirajat jäävän puuston määrälle. Esimerkiksi Etelä-Suomessa tuoreen kankaan tasaikäisrakenteisilla kohteilla lakirajana on valtapuuston pitiuden mukaan 9 – 14 neliötä. Hyvän metsänhoidon suositusten mukaan pohjapinta-alan tulee olla kasvatushakkuun jälkeen puuston lähtötilanteesta ja valtapituudesta riippuen välillä 14 – 26 neliötä. Jatkuvassa kasvatuksessa lakiraja on vähintään 10 neliötä ja suosituksena on pitää puuston määrä siitä hieman korkeampana, mutta sellaisena, että luontaiselle uudistumiselle on edellytyksiä. Jos käsittelyalueella tehdään sekä pienaukkoja, että poimintahakkuuta, tulee pienaukkojen jakautua tasaisesti käsittelyalueelle ja pienaukkojen välialueilla tulee olla puustoa niin, että kokonaisuutena arvioiden käsittelyalueen pohjapinta-ala vaatimus täyttyy. Mikäli vähimmäispuustomäärä ei täyty, voidaan joutua tarkastelemaan pitäisikö kohteella tehdä uudistamistoimenpiteitä. Pahimmassa tapauksessa kohde saatetaan joutua uudistamaan lähes välittömästi kasvatushakkuun jälkeen. Mikäli kohteella toteutetaan jatkuvan kasvatuksen menetelmää onnistuneesti, uudistamistoimenpiteitä ei tarvita.

Metsäkeskus tarkastaa

Jo ennen hakkuuta metsänkäyttöilmoituksista tarkastetaan ilmoitetun toimenpiteen soveltuvuus esitetylle kohteelle ja tarvittaessa viranomainen voi puuttua asiaan. Metsäkeskus tekee useita erilaisia tarkastuksia metsäkohteille hakkuiden jälkeen. Kohde voi osua tarkastukseen, kun tarkastellaan metsänkäyttöilmoitukseen ilmoitettuja toimenpiteitä ja verrataan niitä ilmakuvalta tehtävään analyysiin. Mikäli metsänkäyttöilmoituksen ja ilmakuvan välillä on ristiriita, voidaan kohde tarkastaa erikseen.

Metsänkäyttöilmoitusten perusteella otetaan satunnaisotannalla kohteita mm. korjuujäljen tarkastukseen ja kohdennettua otantaa tehdään erityisesti uudistushakkuiden kohteisiin. Uudistushakkuiden jälkeen tulee tehdä uudistamistoimenpiteet kolmen vuoden kuluttua hakkuusta. Tämä tarkoittaa sitä, että kohteella tulee olla kohteen vaatimat uudistamistoimet tehtynä ja luontaisessa uudistamisessa tulee olla merkkejä siitä, että kohteella on vakiintunut kehityskelpoinen taimikko viimeistään 10 vuoden kuluessa hakkuun jälkeen. Mikäli tarkastaja ei löydä tästä viitteitä, hän on yhteydessä metsänomistajaan ja laaditaan uudistamissuunnitelma.

Jatkuvan kasvatuksen kohde on kasvatushakkuu, joka voi osua korjuujäljen tarkastuskohteeksi, samalla tavalla kuin tasaikäisrakenteinen kasvatushakkuu. Tällöin tarkastellaan puustomäärissä jatkuvan kasvatuksen lakivaatimusrajoja. Jos jatkuvan kasvatuksen kohteella on tehty yli 0,3 ha:n aukkoja, tai jos kohteella havaitaan jääneen liian vähän puustoa, syntyy uudistamisvelvoite. Tapaukset ovat usein hyvin tulkinvaraisia ja ns. 3 vuoden sääntö on aika lyhyt aika todeta, onko taimia syntynyt tai ovatko luontaiset taimet lähteneet kasvamaan edellisen hakkuun jälkeen.

Usein ns. taimien elpyminen hakkuun jälkeen voidaan havaita vasta n. 5 vuoden jälkeen hakkuusta. Oli sitten kysymyksessä perinteinen luontainen uudistaminen tai jatkuva kasvatus, olisi aina syytä tehdä siirtymiset vaiheittain valmistelevilla väljennyshakkuilla. Tavoitteena ei pitä olla lakirajojen saavuttaminen vaan kullekin kohteelle parhaiten sopiva menetelmä, jossa luontaiset taimet pääsevät kehittymään ja välttyään myrskytuhoilta. Mikäli jatkuvan kasvatuksen kohteelle osuu merkittäviä myrskytuhoja, kohde voi tulla esiin satelliittikuvatulkinnassa ja sille tehdään tarkastus.

Metsäkeskus toimii tarkastuksissaan maastotarkastusohjeiden perusteella ja ne päivitetään ja julkaistaan metsäkeskuksen sivuilla osoitteessa

<https://www.metsakeskus.fi/julkaisut/metsakeskuksen-maastotarkastusohje>

Korjuujäljen laadun tarkastusten tuloksia julkaistaan metsäkeskuksen sivulla osoitteessa

<https://www.metsakeskus.fi/korjuujaljen-laatu>

Jatkuvan kasvatuksen kohteilta on julkaistu erikseen tarkastusraportteja vuodesta 2017 alkaen, ja tulokset löytyvät vuosittaisen tarkastusraportin sisältä kohdasta erikäsirakenteisten kohteiden tarkastustuloksia.

JATKAS – Jatkuvaa kasvatusta Pirkanmaan metsiin -hankkeessa tavoitteenamme on lisätä tietoa jatkuvan metsänkasvatuksen menetelmistä ja soveltamisesta erilaisilla metsäkohteilla. Viestimme myös aiheeseen liittyvistä uusimmista tutkimustuloksista. Koulutamme metsänomistajia siirtämään omat metsänsä soveltuvien osin jatkuvan

kasvatuksen menetelmään. Välitämme tietoa jatkuvan kasvatuksen puunkorjuumenetelmistä sekä lisäämme tietoisuutta siitä, miten erilaisilla metsänkäsittelytavoilla voidaan vähentää metsätalouden negatiivisia ympäristövaikutuksia.

Hankkeen toteuttavat yhteistyössä Tampereen ammattikorkeakoulu ja Metsäkeskuksen läntinen palvelupiiri.

JATKAS-hankkeen nettisivut: <https://projects.tuni.fi/jatkas/>

Teksti: Manne Viljamaa, TAMK, metsätalous ja Riitta Vihuri, TAMK, liiketoiminta

Kuvat: Manne Viljamaa